

Právní a finanční otázky související se zřízením a provozem veřejného osvětlení

Ing. Jiří Skála

Společnost pro rozvoj veřejného osvětlení, skalaj@srvo.cz

Obsah přednášky

- veřejné osvětlení + právní status VO
- zvláštní předpisy upravující status VO
- z pohledu stavebního zákona Zákon č. 183/2006 Sb.
- z pohledu užívání pozemní komunikace Zákon č. 13/1997 Sb.
- povinnosti vlastníka VO
- havarijní stav VO
- další povinnosti vlastníka VO
- výstavba VO
- provozování VO jako podnikatelská činnost

Zákony ovlivňující a mající dopad na správu, provoz, údržbu, výstavbu VO

- Zákon č. 128/2000 Sb. „o obcích“
- Zákon č. 40/1964 Sb. „občanský zákoník“
- Zákon č. 183/2006 Sb. „stavební zákon“
- Vyhláška MMR č. 499/2006 Sb. „o dokumentaci staveb“
- Vyhláška č. 398/2006 Sb. „o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb“
- Zákon č. 13/1997 Sb. „o pozemních komunikacích“
- Vyhláška MDS č. 104/1997 Sb. k z.č. 13/1997 Sb.
- Technické normy - závazné normy
  - » ČSN 73 6102 Projektování místních komunikací
  - » ČSN 73 7507 Projektování tunelů pozemních komunikací
- doporučené normy
  - » ČSN EN 13201 – 2 až 4 Veřejné osvětlení
- Vyhláška ČÚZK č. 233/2010 Sb. s účinností od 1.1.2011
- NV č. 278/2008 Sb. „kterým se stanoví obsahové náplně jednotlivých živností“

Veřejné osvětlení + právní status VO

- Zákon č. 128/2000 Sb. „o obcích“
- Veřejné osvětlení je službou veřejnosti. Poskytování služby veřejného osvětlení není žádným právním předpisem uloženo jako povinnost. Z pohledu platné legislativy je poskytování služby veřejného osvětlení „pouze“ tzv. „záležitostí v zájmu obce“ a je svěřeno do výkonu samostatné působnosti obce (§35 zákona o obcích). V ustanovení §35 ZO poskytování služby veřejného osvětlení výslovně zmíněno není.
- Nicméně, jako příklad je uvedeno u některých tímto zákonem upravených forem výkonu samostatné působnosti obce – konkrétně zabezpečení výkonu (některých záležitostí) samostatné působnosti obce prostřednictvím svazku obcí (§50 odst.1 písm.b, - „Předmětem činnosti svazku obcí mohou být zejména .... zabezpečení ...veřejného osvětlení ...“).
- Poskytování služby veřejného osvětlení úzce souvisí s kvalitou užívání (osvětlených) pozemních komunikací.

Logice výše uvedeného pojetí služby veřejného osvětlení

- služba veřejnosti
- záležitost v zájmu obce
- záležitost samostatné působnosti obce (souvislost se správou pozemních komunikací) pak odpovídá i právní status zařízení veřejného osvětlení.

Právní status veřejného osvětlení

- Zákon č. 40/1964 Sb. „občanský zákoník“
- Zřízení VO = věc; tzn. předmět občanskoprávních vztahů

- věc: a) movitá
b) nemovitá

(§119 odst.1 OZ)

- nemovitost: stavba spojená se zemí pevným základem; (§119 odst.2 OZ) tzn. stavba, která není přemístitelná z místa na místo bez narušení její podstaty (VO tedy patrně je nemovitou věcí) (§120 odst.1 OZ)

- věc: a) samostatná bez dalšího příslušenství (§118 odst.1 OZ)
b) příslušenství jiné věci (§121 odst.1 OZ)
pozn.: příslušenství věci = věc, která
- náleží vlastníku věci hlavní, a
- je jím určena k tomu, aby byla s hlavní věcí trvale užívána

Zvláštní předpisy upravující status VO

- Zákon č. 13/1997 Sb. „o pozemních komunikacích“
- Zákon č. 183/2006 Sb. „stavební zákon“
- Zvláštní právní předpisy upravující status zařízení veřejného osvětlení:
- zákon o pozemních komunikacích - VO jako „příslušenství“ pozemní komunikace
- stavební zákon - VO jako „nemovitost“; stavba (v občansko-právním slova smyslu) spojená se zemí pevným základem.

Status zařízení VO z pohledu zákona o pozemních komunikacích č. 13/1997 Sb. („ZPK“)

- VO = příslušenství dálnice, silnice a místní komunikace (tzn. Veškeré pozemní komunikace vyjma „účelové komunikace“) - § 13 písm. C,
- příslušenství věci = věc, která náleží vlastníku věci hlavní (pozemní komunikace) a je jím určena k tomu, aby byla s hlavní věcí trvale užívána - občanský zákoník 40/1964 Sb., § 121 odst.1
  - vlastníkem zařízení VO je vlastník dálnice, silnice či místní komunikace
  - VO není příslušenstvím „účelové komunikace“) - § 13 písm. C,
  - VO není příslušenstvím „průjezdního úseku“ dálnice či silnice - §8 odst.1 ZPK: Vedení dálnice a silnice územím zastavěným nebo zastavitelným („územím obce“), pokud se tím převádí převážně průjezdná doprava tímto územím
pozn.:takové VO je patrně právně samostatnou věcí (stejně jako VO umístěné při účelové komunikaci)
- vlastnictví pozemních komunikací: §9 odst.1 ZPK:
  - stát – vlastníkem dálnic a silnic I. třídy
  - kraj – vlastníkem silnic II. a III. třídy
  - obec – vlastníkem místních komunikací
  - soukromá osoba (FO,PO) – vlastníkem účelových komunikací (pozn. VO není příslušenstvím účelové komunikace – viz výše; pokud na účelové komunikaci existuje VO, jde patrně o právně samostatnou věc).
    - v drtivé většině případů je vlastníkem VO obec (u dálnic a silnic se prakticky osvětlují pouze jejich průjezdní úseky)
    - v případě VO jako právně samostatné věci (VO u účelových komunikací a průjezdních úseků) je vlastníkem patrně investor, případně nabyvatel na základě smlouvy; na vlastnictví nemá vliv zákon o pozemních komunikacích.

Povinnosti vlastníka VO

a) z pohledu stavebního zákona (z.č.183/2006 Sb.)

Status VO z pohledu stavebního zákona:

- §2 odst.3 stavebního zákona:

Stavbou se rozumí veškerá stavební díla, která vznikají stavební nebo montážní technologií, bez zřetele na jejich stavebně technické provedení, použité stavební výrobky, materiály a konstrukce, na účel využití a dobu trvání.

- §3 odst.2 stavebního zákona

Zařízením se pro účely tohoto zákona rozumí informační a reklamní panel, tabule, deska či jiná konstrukce a technické zařízení, pokud nejde o stavbu podle § 2 odst. 3. V pochybnostech, zda se jedná o stavbu nebo zařízení, je určující stanovisko stavebního úřadu.

- Zařízení VO není ve stavebním zákoně definováno výslovně, a to ani jako stavba, ani jako zařízení. Vzhledem k vlastnosti VO popsané výše (nemovitost, stavba spojená se zemí pevným základem; tzn. stavba, která není přemístitelná z místa na místo bez narušení její podstaty) se v případě VO nejspíš jedná o stavební dílo, tedy o stavbu (demonstrativní výčet zařízení) . Rozhodující však je stanovisko stavebního úřadu.

§154 SZ – Povinnosti vlastníka stavby a zařízení:

Údržba VO

(1) Vlastník stavby je povinen

- udržovat stavbu podle § 3 odst. 4 po celou dobu její existence,
- neprodleně ohlásit stavebnímu úřadu závady na stavbě, které ohrožují životy či zdraví osob nebo zvířat,
- umožnit kontrolní prohlídku stavby, a pokud tomu nebrání vážné důvody, této prohlídce

se

zúčastnit

- uchovávat stavební deník po dobu 10 let od vydání kolaudačního souhlasu, popřípadě od dokončení stavby, pokud se kolaudační souhlas nevyžaduje,
- uchovávat po celou dobu trvání stavby dokumentaci jejího skutečného provedení, rozhodnutí, osvědčení, souhlasy, ověřenou projektovou dokumentaci, popřípadě jiné důležité doklady týkající se stavby.

V podstatě totéž (vyjma písm. e.) platí pro vlastníka zařízení (§154 odst.2).

- **Klíčovou povinností vlastníka veřejného osvětlení z pohledu stavebního zákona je údržba (§154 SZ, odst. 1, písm. a,). Údržba VO je pak zpravidla spjata s činností na stavbě VO jako takové, jakož i s činností na pozemní komunikaci.**

b) z pohledu užívání pozemní komunikace (z.č. 13/1997 Sb.)

- Údržovací práce na VO mohou být různé intenzity a dle své povahy buďto vyžadují ohlášení stavebnímu úřadu nebo toto ohlášení nevyžadují. Tato kritéria stanoví vyhláška Ministerstva dopravy a spojů č. 104/1997 Sb. ze dne 23. dubna 1997, kterou se provádí zákon o pozemních komunikacích (§14, §15 vyhlášky).

- přístup k VO z pohledu užívání pozemní komunikace:
  - provádění činností na zařízení VO je zpravidla spojeno s užíváním pozemní komunikace
  - § 25 ZPK: „zvláštní užívání pozemních komunikací“ : = „užívání dálnic, silnic a místních komunikací jiným než obvyklým způsobem nebo k jiným účelům, než pro které jsou určeny“

- nikoliv užívání účelových komunikací k takovým účelům (chybí ve výčtu).

- podmínka pro zvláštní užívání pozemní komunikace:
  - povolení příslušného silničního správního úřadu (vydaného s předchozím souhlasem vlastníka dotčené pozemní komunikace – vlastníkem je zpravidla obec, v případě průjezdních úseků silnic a dálnic kraj či stát)
  - souhlas příslušného orgánu Policie České republiky

- nedodržení (podnikající FO či PO – tzn. i soukromý provozovatel VO) – správní delikt podle §42b odst.b ZPK, za který může být uložena pokuta do 500.000,- Kč podle §42b odst.5 písm.a

- problematika umístění zařízení VO, které je příslušenstvím pozemní komunikace, do budovy vlastněné jiným subjektem, a přístupu k tomuto zařízení:

- existence umístění zařízení VO = důvod k vzniku zákonného věcného břemene (§151o odst.1 OZ závěr první věty) Věcná břemena omezují vlastníka nemovité věci ve prospěch někoho jiného tak, že je povinen něco trpět, něčeho se zdržet, nebo něco konat. Práva odpovídající věcným břemenům jsou spojena buď s vlastnictvím určité nemovitosti, nebo patří určité osobě..

- věcné břemeno omezuje vlastníka nemovitosti tak, že je povinen něco trpět/něčeho se zdržet (trpět výkon práv vlastníka VO, zdržet se rušení těchto práv)

- věcné břemeno vázne na budově a je spojeno s nemovitostí – pozemkem, na němž je umístěna pozemní komunikace. Povinným z věcného břemene je vlastník budovy, oprávněným je vlastník pozemní komunikace.

- práva odpovídající věcnému břemeni: právo nebýt rušen ve výkonu vlastnického práva (vlastník budovy nesmí např. odstraňovat zařízení VO, nesmí odepírat přístup k zařízení),

- Pokud se účastníci nedohodli jinak, je ten, kdo je na základě práva, odpovídajícího věcnému břemeni oprávněn užívat cizí věc, **povinen nést přiměřeně náklady na její zachování a opravy**
  - pro **nabytí práv** odpovídajících věcnému břemeni je však nutný vklad do katastru nemovitostí (§151o OZ posl.věta).
  - Opora v §17 ZPK (Jestliže byla zřízena stavba dálnice, silnice nebo místní komunikace na cizím pozemku a vlastníku této stavby se prokazatelně nepodařilo dosáhnout majetkoprávního vypořádání s vlastníkem pozemku, je příslušný speciální stavební úřad oprávněn na návrh vlastníka stavby zřídit věcné břemeno, které je nezbytné pro výkon vlastnického práva ke stavbě.)

Havarijní stav VO

- Pokud je údržba z jakýchkoli důvodů zanedbána, je nutné čelit havarijnímu stavu a k tomu provést příslušné oznámení stavebnímu úřadu (písm. b.). V reakci na oznámení havarijního stavu je stavební úřad povinen přijmout nutná opatření (§ 132 odst.2 StZ), zejména
  - provést kontrolní prohlídku stavby
  - nařídít nezbytné udržovací práce či nařídít odstranění stavby,
  - ukládat opatření na sousedních pozemcích apod.
- Zanedbání oznamovací povinnosti stavebnímu úřadu konkrétním pracovníkem, který má zajištění údržby VO v náplni pracovní činnosti, může v krajním případě založit trestně-právní odpovědnost.

Další povinnosti vlastníka VO

Další povinnosti vlastníka VO vyplývají z ustanovení § 161 StZ. Systém VO je inženýrský objekt typu „sítě technické infrastruktury“ (vyhl. MMR č.499/2006 Sb. „o dokumentaci staveb“). Dle § 161 StZ, vlastník sítě technické infrastruktury je povinen:

- vést o ní evidenci, která musí obsahovat polohové umístění a ochranu, a v odůvodněných případech, s ohledem na charakter technické infrastruktury, i výškové umístění
- sdělit oprávněné osobě na její žádost do 30ti dnů údaje o její poloze, podmínkách napojení, ochrany a další údaje nezbytné pro projektovou činnost a provedení stavby
- na výzvu orgánu územního plánování a stavebního úřadu bez průtahů poskytnout nezbytnou součinnost při plnění úkolů podle tohoto zákona

Nesplnění uvedené povinnosti vlastníka sítě technické infrastruktury je přestupkem podle § 178 odst.6 StZ, za který může být uložena pokuta až do výše 200.000,- Kč (§ 179 odst.1 StZ).

Vlastník sítě technické infrastruktury dokončené a zkolaudované přede dnem 1. ledna 2007 je podle §185 odst.2 SZ povinen

- poskytnout polohopisnou situaci technické infrastruktury úřadu územního plánování (do 1. září 2007)
- poskytnout polohopisné údaje situace technické infrastruktury v souřadnicovém systému Jednotné trigonometrické sítě katastrální (do 1. ledna 2013)

Výstavba VO

- vyžaduje ohlášení stavebnímu úřadu (§14 odst.2 písm.i, vyhlášky MDS č.104/1997 Sb.)
- vyhl.č. 398/2006 o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb – 1.2.11. „vizuální kontrast sloupů VO“
- **TECHNICKÉ NORMY: §25 vyhlášky MDS č.104/1997 Sb.**
- **Závazné normy**
  - » ČSN 73 6102 Projektování místních komunikací
  - » ČSN 73 7507 Projektování tunelů pozemních komunikací
- **Doporučené normy**
  - » ČSN EN 13201 – 2 až 4 Veřejné osvětlení

Provozování VO jako podnikatelská činnost

- údržba VO = (v případě podnikatele) řemeslná živnost „Montáž, opravy, revize a zkoušky elektrických zařízení“ (NV č. 278/2008 Sb. „kterým se stanoví obsahové náplně jednotlivých živností“)